

стройки. На върха на най-западния хълмъ, дѣто са сега християнскитѣ гробища, личатъ оголени квадратни основи и нѣколко разхвърлени дѣлани гранитни камѣка, единъ отъ които е половина отъ саркофагъ. Селянетѣ казватъ на развалината „лятинската црква“. На отсрѣщното западно понизко възвишение личатъ основи на продълговатъ римски кастронъ (укрѣпление), наричанъ отъ селянетѣ „калъѣто, градището“. Селянетѣ оттамъ са вадили гранитни камѣне, тухли; намѣрили са императорски бронзови и златни монети, бронзова статуйка на Хермеса, прѣдницата на глинена конна статуя, вѣроятно отъ тракийски конникъ.¹⁾ Подобенъ градежъ билъ откритъ неотколѣ и на южното продълговато бърдо отъ г. Станимира Димитровъ, жителъ на сѣщото село. Названието на селото, както и туй на близкото надъ него въ сѣщата долина Горня-Гращица, дѣто се забѣлѣзватъ развалини (и тамъ има „калъѣ“) и дѣто са намѣрени много парчета отъ мраморни човѣкстатуи, сега зазидани въ черквата, трѣбва да обяснимъ отъ думата „градъ“ — укрѣпление.

Римскиятъ пѣть, отъ споменатиятъ мостъ на Струма, е продължавалъ по долината на Долня-Гращица, Горня-Гращица, за да стигне въ слѣдното селце Таваличаво (Таврезимъ) и до крѣпостъта Брдѹва (Бедеряна), родни мѣста — първото на Юстиниана, а второто на лелѣна му Юстина. За тия селища азъ писахъ по-подробно другагѣ²⁾, а тука ще кажа на кратко само най-интересното за читателитѣ на тая книга. На единъ източень скалистъ и издаденъ хълбокъ на Конявската планина, току надъ село Таваличаво, и сега стоятъ развалинитѣ на древенъ укрѣпенъ замѣкъ, който е владѣлъ както римския пѣть, що е минавалъ подъ него, така и цѣлото поле на югъ до и прѣзъ Струма. За стратегичното положение на укрѣплението, което прилича донѣдѣ на боянското, ако и да е много по-голѣмо отъ послѣдното, говори и още единственото тѣсно съобщение съ замѣка отъ сѣверъ и страшнитѣ изоколу урвѣсти скали, които се спущатъ отвѣсно въ дълбоки долове. На близо се намира хубава балканска чешма и около нея монастирски развалини. За тѣх-

¹⁾ Монетитѣ (една златна отъ Юстиниана), статуйката и конника ги видѣхъ у г. Ст. Димитровъ.

²⁾ Архиепископията и градътъ Първа Юстиниана (Приложение на Църковенъ вѣстникъ за 1903 г., стр. 110—139).